

Un llibre per entendre qui són els valencians

L'historiador Josep Fontana va ser l'encarregat de fer la presentació a Barcelona, la passada setmana, del llibre guanyador del Joan Fuster d'Assaig dels 44 Premis Octubre, 'Valencians sense ADN. Relat dels orígens,' de Ferran Garcia-Oliver. Pel seu interès, reproduïm íntegrament el text llegit a la presentació per l'erudit català.

*Text de Josep Fontana
Fotografies de Jordi Play*

Quan Eliseu Climent em va proposar que presentés aquest llibre de Ferran Garcia-Oliver, ho vaig acceptar immediatament, perquè estava segur que valia la pena. La sorpresa la vaig tenir en rebre el programa de l'acte i descobrir que només tenia deu minuts per parlar-ne. De manera que deixeu-me aprofitar el temps i començar dient-vos que és un gran llibre i que us recomano llegir-lo.

Pensareu, potser, pel títol, que és un llibre pensat per a lectors valencians, ja que tracta dels seus problemes. No és així. I afegiré que fins i tot si ho fos, us recomanaria igualment que el llegíssiu, per contrarestar aquella profunda ignorància que la majoria dels ciutadans del Principat tenen respecte dels seus veïns del sud. Hi aprendreu, sobretot, la manera com aquella complexa barreja dels pobladors de després de la conquesta –la “torre de Babel ètnica”, com l'ano-

mena l'autor– van acabar esdevenint els valencians i, de passada, això us ajudarà a comprendre el que són avui.

Hi ha, a més, moltes coses en aquest llibre que ens afecten també als que hem nascut de la Sénia amunt. Coses que tenen a veure directament amb la nostra història, amb alguns aspectes dels orígens que ens són comuns, i amb altres problemes i qüestions que compartim.

Com el que fa referència al que és el seu tema central, el de la naturalesa del sentiment d'identitat, que l'autor contrasta amb la imatge de l'ADN, de la falsa creença en l'origen primigeni de la nació, que no ha faltat tampoc entre nosaltres.

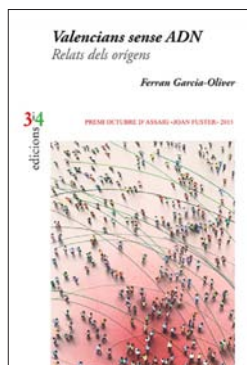
No és cosa de genètica

Recordo, ara farà seixanta anys, una reunió de l'Anglo-Catalan Society a Sheffield, on el doctor Trueta, cirurgià famós i autor d'un llibre sobre *L'esperit de Catalunya*, publicat en anglès el 1946, obsessionat com estava pels

grups sanguinis i altres característiques físiques semblants, deia, per referir-se a les diferències dels catalans amb els immigrants d'altres bandes de l'estat: “És cosa de genètica”.

I no, no té res a veure amb la genètica. El 21 de febrer passat *La Vanguardia* publicava un article sobre els cognoms dels diputats al Parlament de Catalunya on assenyalava que només 32 dels 134 diputats tenen un dels vint-i-cinc cognoms catalans més freqüents, i hi afegia: “El més vistós és que el grup majoritari, Junts pel Sí, és dels que menys membres té amb cognoms que figurin entre els més nombrosos. Al contrari que Ciutadans o el Partit Popular”.

La sola manera de fer compatible això amb les visions diguem-ne racials de la identitat seria la suposició que tots aquests catalans traïdors al seu cognom que militen al PP o a Ciudadanos fossin descendents de mares infidels, que els haguessin transmès el cognom del pare però no pas els gens del llinatge. I, encara que jo ho he pensat més d'una vegada respecte d'alguns d'ells, guiant-me per la seva conducta i no per la seva genètica, que confesso desconèixer, no

em sembla que aquesta hipòtesi tingui validesa científica.

Que la identitat no sigui filla de la terra ni de la sang és indubtable. Ho és de la nostra història, de l'acumulació i de la persistència dels canvis que han configurat la nostra societat i d'una cultura compartida que conserva trets d'unes maneres pròpies d'entendre el món i el nostre lloc en ell. Però això no ho és tot. Perquè en aquesta història i en aquesta cultura hi ha un cabal divers i contradictori d'elements dels quals som nosaltres, d'acord amb la mena de món i de societat en què volem viure, els que triem el que ens sembla que val la pena conservar.

El "búnquer barraqueta"

Del cabal del nostre passat jo voldria reivindicar sobretot el caràcter de les lluites en què, des de fa cinc-cents anys, ens ha tocat defensar les nostres llibertats contra monarquies absolutes, dictadures militars i democràcies adulterades, com aquesta en què vivim. Una tradició que ha exercit una considerable influència sobre la nostra vida política actual, ja que ens ha portat a associar nacionalisme i llibertats democràtiques. Una tradició que no val, però, per a les nostres classes dirigents, que han usat el catalanisme mentre els servia per als seus interessos i s'han passat a l'enemic quan els han cregut amenaçats: i per això és tan lògic que hi hagi avui cognoms catalans a Ciudadanos i al PP, i que hi hagi Sánchez i Fernández entre els que, amb les llibertats nacionals, reivindiquen també una societat més justa.

Ferran Garcia-Oliver explica en el pròleg d'aquest llibre que "amb els primers tempteigs de la Transició democràtica, cap a mitjan anys 70 del segle passat, quallà el que aleshores es convingué anomenar 'el búnquer barraqueta'. Dins seu s'atrinxeraren nostàlgics del règim franquista que trobaren en el xovinisme regional una arma poderosa de persuasió i de confusió política.(...) Al principi -afegeix- els estirabots dels seus

→ L'historiador Josep Fontana, una de les veus més autoritzades i respectades de la historiografia catalana.

El Temps

Nova
maqueta

Nous
opinants

Nou
format

Nou
Temps

Ja al teu quiosc

Per fer-te
subscriber entra a
www.eltemps.cat
escriu-nos a
[subscripcions@
eltemps.cat](mailto:subscripcions@eltemps.cat)
o telefona al
902131025.

Us atendrem de
9.00 a 14.00 hores

SOCIETAT ◉ PREMI OCTUBRE D'ASSAIG

Josep Fontana, durant l'acte de presentació a Barcelona dels premis Octubre 2015, observat atentament per Ferran Garcia-Oliver, autor del llibre guardonat en l'apartat d'assaig i glossat per l'historiador.

→ adeptes sols provocaven el somriure, i al fenomen no se li donava més pervivència que al d'una rosada. Però la cridada dels corifeus del búnquer barraqueta es convertí en el corretjós moviment polític del blaverisme, a més d'una activa ideologia que impregnà sectors populars quantitativament gens negligibles. (...) El que va començar gairebé com una broma de mal gust, ha acabat convertint-se en un malson”.

Jo, que vaig viure aquells darrers temps del franquisme a la ciutat de València, no ho veig igual. Mai no vaig pensar que fos una broma, per barroer que semblés de la Universitat estant, sinó que des del primer moment em va semblar que les classes dirigents del país, en témer que la seguretat de l'ordre social que els garantia la dictadura podia acabar-se amb el dictador, van exhumar deliberadament una tradició cultural de valencianisme regionalista, que fins aquell moment no els havia preocupat gaire, per fer-ne una proposta que els permetés fer front a l'amenaça que representava la proposta que Joan Fuster havia presentat el 1962 a *Nosaltres, els valencians*, que tenia components prou subversius respecte del que era la societat del País Valencià en aquells temps. Què volem? Les experiències que tenim

els que vivim al nord de la Sénia ens fan ser més malfiats.

I és que això de la història és més seriós del que sembla. Ho deia la senyora Carmen Iglesias, directora de l'Acadèmia de la Història i antiga professora del cap de l'Estat actual (que, per cert, en la mateixa entrevista confessa que el seu somni era ser primera ballarina del Ballet de Nova York, i em sap greu que no ho aconseguís, perquè estic segur que és més apta per al ball que per a la història). Aquesta senyora assegura que va ser “un error claríssim” transferir l'ensenyament a les autonomies “en el que la assignatura de història se llevà lo peor”.

En aquest llibre, hi aprendreu moltes coses d'aquesta altra mena d'història que la senyora Carmen Iglesias voldria que no s'ensenyés. Coses que us ajudaran a entendre millor els valencians, i a entendre-us millor vosaltres mateixos, que prou falta que ens fa a tots plegats.

Per altra banda, temo que dec haver consumit ja els meus deu minuts. Acaçaré, doncs, insistint en el fet que aquest és un molt bon llibre, amb una excel·lent base d'erudició que l'autor no exhibeix per tal de fer-lo més planer i facilitar que el puguen llegir amb tant profit com entreteniment. Que és el que espero que feu molts de vosaltres. ●